श्री०

१ ॐ श्री गणेशाय नमः श्रीगुरवे नमः ॐ कश्चित्कांताविरहगुरुणा स्वा
धिकारप्रमत्तः शापेनास्तंगमितमहिमा वर्षभोग्येन भर्तुः यक्षश्च
क्रे जनकतनयास्नानपुण्योदकेषु स्निग्धछायातरुषु वसतिं राम
गिर्याश्रमेषु ॥१॥ तस्मिन्नद्रौ कतिचिदबलाविप्रयुक्तः स कामी नीत्वा
मासान्कनकवलयभ्रंशरिक्तप्रकोष्ठः आषाढस्य प्रथमदिवसे मे
घमाश्लिष्टसानुं वप्रक्रीडापरिणतगजप्रेक्षणीयं ददर्श ॥२॥ तस्य
स्थित्वा कथमपि पुरः केतकाधानहेतोरंतर्बाष्पश्चिरमनुचरो राज
राजस्य दध्यौ मेघालोके भवति सुखिनोऽप्यन्यथावृत्तिचेतः कंठा
श्लेषप्रणयिनि जने किं पुनर्दूरसंस्थे ३॥ प्रत्यासन्ने नभसि दयिता ।

जीवनालंवनार्थी जीमूतेनस्वकुशलमयींहारयिष्यन्प्रवृत्तिंसप्रत्य
ग्रैः कुटजकुसुमैः कल्पितार्घायतस्मै प्रीतः प्रीतिप्रमुखवचनंस्वाग
तंव्याजहार ४॥ धूमज्योतिःसलिलमरुतांसन्निपातः क्वमेघः संदे
शार्थाः क्वपटुकरणैः प्राणिभिः प्रापणीयाः इत्यौत्सुक्यादपरिग
णयन्गुह्यकस्तंययाचे कामार्ताहिप्रकृतिकृपणाः चेतनाचेतने
षु॥ जातंवंशेभुवनविदितेपुष्करावर्तकानां जानामित्वांप्रकृ
तिपुरुषंकामरूपंमघोनः तेनार्थित्वंत्वयिविधिवशाद्दूरबंधुर्ग
तोहं याच्ञामोघावरमधिगुणेनाधमेलब्धकामा। संतप्ता
नांत्वमसिशरणंतत्पयोदप्रियायाः संदेशंमेहरधनपतिक्रोध

मे०
२ विश्लेषितस्य गंतव्या ते वसतिरलका नाम यक्षेश्वराणां बाह्योद्यानस्थि
तहरशिरश्चंद्रिकाधौतहर्म्या ॥७॥ त्वामारूढं पवनपदवीमुद्गृही
तालकांताः प्रेक्षिष्यंते पथिकवनिताः प्रत्ययादाश्वसंत्यः कः सं
नद्धे विरहविधुरां त्वय्युपेक्षेत जायां न स्यादन्योप्यहमिव ज
नो यः पराधीनवृत्तिः ॥८॥ मंदं मंदं नुदति पवनश्चानुकूलो यथा
त्वां वामश्चायं नदति मधुरं चातकस्ते सगर्भः गर्भाधानक्ष
णपरिचयान्नूनमाबद्धमालाः सेविष्यंते नयनसुभगं खे भवं
तं बलाकाः ॥९॥ तां चावश्यं दिवसगणनातत्परामेकपत्नी
मव्यापन्नामविहतगतिर्द्रक्ष्यसि भ्रातृजायां आशाबंधः

कुशाभसह शंसाय शोहं गन्तानां सघः पाति मलाधि हृदयं विप्रको
गेरुराग्द्वि १-॥ मार्गतंव हृत्ण कष्पय त स्व सपात्णन्नु हृपं संदेहं
मेतदन्नुजलद श्री छासि श्रोत्रेपेपं । रवि न । वि न: शिवुरि वुपदं
न्यस्य गंतासि पत्रं दीराः दीपाः परि छुपयः श्रोत सं चोपमु
ज्य ११॥ कन्नेय ज्वत्र भवति मही न्नुष्ठि लिं घ्राप्त्रो तस्मात्वते स्र
वत्णस्थान गं गात्र्जितं मान सोकाः श्राके लाशाद्द पाकि एलप
केद पाचेपवंतः संपत्स्यते नमसि भवतो राज्ञा हे सास्सहायकः
१२॥ ग्रहछुत्स्वश्रिप स खपकं ठेंग मालि गशेल वद्धेः पुंसारहु
पति पदे रंकितमेघलायु कालकाले भवति भवतो यस्य सं

७०

३ योगमेत्य स्नेहव्यक्तिश्चिरविरहजं मुंचतो बाष्पमुष्णं १३॥ अद्रेः
शृंगं हरति पवनः किंस्विदित्युन्मुखीभि दृष्टोत्साहश्चकितचकि
तं मुग्धसिद्धांगनाभिः स्थानादस्मात्सरसनिचुलादुत्पतोदङ्मु
खः खं दिङ्नागानां पथि परिहरन्स्थूलहस्तावलेपान् १४
रत्नच्छायाव्यतिकर इव प्रेक्ष्यमेतत्पुरस्ताद्वल्मीकाग्रात्प्रभवति
धनुःखंडमाखंडलस्य येन श्यामं वपुरतितरां कांतिमापत्स्य
ते ते बर्हेणेव स्फुरितरुचिना गोपवेषस्य विष्णोः १५॥ त्वय्यायत्तं
कृषिफलमिति भ्रूविकारानभिज्ञैः प्रीतिस्निग्धैर्जनपदवधू
लोचनैः पीयमानः सद्यः सीरोत्कषणसुरभि क्षेत्रमारुह्य

२

मालं किंचित्पश्चाद्व्रज लघुगतिः ॥ भूय एवोत्तरेण ॥ १६ ॥ त्वामासारप्र
शमितवनोपप्लवं साधु मूर्ध्ना वक्ष्यत्यध्वश्रमपरिगतं सानु
मानाम्रकूटः । न क्षुद्रोऽपि प्रथमसुकृतापेक्षया संश्रयाय प्राप्ते
मित्रे भवति विमुखः । किं पुनर्यस्तथोच्चैः ॥ १७ ॥ सूर्यलोके प्रतिश्रुत
गते सानुमानाम्रकूटः । ष्टोन चोजलद सिर साधार पिष्य
त्यवर्णं कासारे त्वमपि प्रामये समस्य नेत्र घनस्मिन् स
द्रावाद्रीः फलति निचये स्रोतप्रकाशे मन्दस्तु ॥ १८ ॥ छन्नोपान्तः प
रिणतफलद्योतिभिः काननाम्रैः त्वय्यारूढे शिखरमचलः
स्निग्धवेणीसवर्णे नूनं यास्यत्यमरमिथुनप्रेक्षणीया

मे०
४

सर्वत्रां मध्ये श्यामलतनरुद्यद्भुवः शोभति रुपोर्तुः ॥१९॥ स्थिता
तास्मिन् वनचरवधू मुक्तकेशा मुहुर्व्वै तोतोत्स्म्रोत दुनतरङ्गाः
तत्र रवल्लीनीरीः रेखांदुकस्थपलविवृषविष्यपादविशीर्णा म
क्लिष्टदेरिव विरचितो मोह कंग गजजन्मा ॥ तस्या ल्लोकैव नगाज
मदे कौसि रिवांतरहिं जोरकु जयतिहत रयतो यमादायगाह: ।
संतस्सर्य घनुनुधलि तुनानि लशदयीतन्वारिक्षः सर्वो भवातिरि
लघुः प्रीतागोरराय २१॥ नीपद्रुष्टा हरतितथापि संकसरैरन्द्र रु
द्रै राविर्सत प्रथम मुकला: कंदलीस्थानुकच्छ दग्धारण्य विष्टि
कसुरभिं गंधमाघ्राय चोर्व्याः सारंगा लेजनलतर सुच तरव
विध्यति माजीर २२॥ ग्रं मोविंदुमहत्तारसंस्कान्तकानकीद्यामा

श्यामैश्वर्यीस्ततः प्रागायानयो [illegible]हं शं तोन्तलक। [illegible]मासाद्य तानि
न स्मये प्रकानपि द्युतिसिद्धः सोल्कठानि प्रियः [illegible] वरीसं भ्रम
तिरितानिरथ। उत्पश्यतोऽद्भुतमपि सरवे मति [illegible] यामा का
लदेवं पंकजम स्तुरसौ पवितेपवीनेते स्फुल्कापांगे [illegible]नपवेनैः लो
गतीतत्यकेकाः प्रत्युत्थाते रूपमपि नवानं [illegible] वत्
२४॥ पांडु[illegible]पवन[illegible] केतके [illegible]मिन्द्रेः नीडारमै [illegible]
भुजामा कुलमामय वैतमाः [illegible] सन्नपरिसा[illegible] फलरथा[illegible]
वनोताः संप्रत्संप्रते कलि[illegible] दिन स्पा[illegible] सा द[illegible]स्या। तेषांद
[illegible]विताविद् शाः तत्र[illegible]राजधानी गता[illegible]: फलम[illegible]कामुक
[illegible]लघाः नीरेपांत स्नानितत सुभगं[illegible]सिस्याद्भुतं सुमू

गंगं सुरत मिव एतो वे ज्ञवन्त्य स्व त्लोमिरध ॥ नी चे रास्यं ति है माधिव
से स्कत्र विस्रा महेतोः त्रत्लेप्रकौ न्तुलाभिन मिव प्रे ष्वे नदवैः
ध ए एप स्नौ रा ति व रिस्य लो जु रहि मि क्वैजाराराम त्रह्ना मालि प्रष्ठ पत्रि
श लावरिम मि र्पौव नाम्भिः २ ॥ विस्रां तस्वन्त जनगनदी नीरजाता
निसिंच न्तुषा नानां नव ज्नलकरो मद्भि पिकजालकानि गंडस्वेद
पनपनर जालोक स्मीत्य लानां श्रपादनात् नास्पस्थितिः
प्रख्यलाक्री सुरवानारः ॥ वक्रः प्रज्ञापद प्रभवतः अस्थिर स्यो
नराशं सौ घोत्संगप्रप्त पविमरवो मा स्वम रज्जुपिन्याः वि
घद्दामस्कुमित चकितेस्त्र पौरांगनानां लोलापांगै र्यदिन
रमसे लोचनै र्वंचितोसि २८ ॥ वीचीक्षोभ स्तनित विहग श्रे

रौ कौंचीगुणानां संसद्धिस्त्याः स्खलितसुभगं दर्शितावर्तनाभेः निर्विंध्या
याः पथि भव रसाभ्यंतरं सन्निपत्य स्त्रीणामाद्यं प्रणयवचनं विभ्रमो हि प्रिये
षु॥ वेणीभूतप्रतनुसलिलतामतीतस्य सिंधुः पांडुछायातटरुहतरुभ्रं
शिभिःजीर्णपत्रैः सौभाग्यं ते सुभगविरहावस्थया व्यंजयंती कार्श्यं येन त्य
जति विधिना स त्वयैवोपपाद्यः ॥३१॥ प्राप्यावंतीनुदयनकथाकोविदग्रामवृद्धा
न् पूर्वोद्दिष्टामनुसर पुरीं श्रीविशालां विशालां स्वल्पीभूते सुचरितफ
ले स्वर्गिणां गां गतानां शेषैः पुण्यैः हृतमिव दिवः कांतिमत्खंडमेकं ॥३२॥
हारांस्तारांस्तरलगुटिकान् कोटिशः शंखशुक्तीः शष्पश्यामान्मरक
तमणीनुन्मयूखप्ररोहान् दृष्ट्वा यस्यां विपणिरचितान्विद्रुमाणां च भं
गान् संलक्ष्यंते सलिलनिधयस्तोयमात्रावशेषाः ॥३३॥ प्रद्योतस्य प्रियदु
हितरं वत्सराजोऽत्र जह्रे हैमं तालद्रुमवनमभूदत्र तस्यैव राज्ञः । अत्रोद्भ्रांतः

मे॰

६ कलनमशिशिरः सं भुक्त्वा स्वादयोदित्या गंतव्यरमणीतिजनोपवनेषु

नमितः ३४॥ दिष्टीकुर्वन्पटमदकूले कृत्रिते सारसानां यन्त्रेषु स्फुटि

तकमलामोदमैत्रीकषायः पत्रस्तो यत्र हर्षस्फुरत ग्लानिमंगानुकूल

प्रियाणां त्रिपत्र नईव प्रार्थना चाटुकारः ३५॥ जालोद्गीर्णैरुपचितवपुः के

शसंस्कारधूमैः बंधुप्रीत्या भवनशिखिभिः दत्तनृत्योपहारः हर्म्येष्वस्याः

कुसुमसुरभिष्वध्वखिन्नांतरात्मा नीत्वारात्रिं ललितवनितापादरागांकि

तेषु ३६॥ भर्तुः कंठच्छविरितिगणैः सादरं वीक्ष्यमाणः पुण्यं याया त्रिभुवनगु

रोर्धाम चण्डीश्वरस्य धूतोद्यानं कुवलयरजो गंधिभिर्गंधवत्या स्तोयक्री

डानिरत युवति स्नानतिक्तैर्मरुद्भिः ३७॥ अप्यन्यस्मिन्जलधर महाका

लमासाद्य काले स्थातव्यं ते नयनविषयं यावदत्येति भानुः कुर्वन्संध्या

बलिपटहतां शूलिनः श्लाघनीया मामंद्राणां फलमविकलं लप्स्यसे गर्जितानां ३ ६

पादन्यासक्वणितरसनास्तत्र लीलावधूतैः रत्नछायाखचितवलिभिश्चा
मरैः क्लान्तहस्ताः वेश्यास्त्वत्तो नखपदसुखान्प्राप्य वर्षाग्रबिन्दूनामोक्ष्यन्ते
त्वयि मधुकरश्रेणिदीर्घान्कटाक्षान् ३५॥ पश्चादुच्चैर्भुजतरुवनं मण्डलेना
भिलीनः सान्ध्यं तेजः प्रतिनवजपापुष्परक्तं दधानः नृत्यारम्भे हर प
शुपतेरार्द्रनागाजिनेच्छां शान्तोद्वेगस्तिमितनयनं दृष्टभक्तिर्भवान्याः ३६
गच्छन्तीनां रमणवसतिं योषितां तत्र नक्तं रुद्धालोके नरपतिपथे सूचिभे
द्यैस्तमोभिः सौदामिन्या कनकनिकषस्निग्धया दर्शयोर्वीं तोयोत्सर्गस्त
नितमुखरो मा स्म भूः विक्लवास्ताः ३७॥ तां कस्यांचिद्भवनवलभौ सुप्तपा
रावतायां नीत्वा रात्रिं चिरविलसनात्खिन्नविद्युत्कलत्रः दृष्टे सूर्ये पु
नरपि भवान्वाहयेदध्वशेषं मन्दायन्ते न खलु सुहृदामभ्युपेतार्थकृत्याः ३८
तस्मिन्काले नयनसलिलं योषितां खण्डितानां शान्तिं नेयं प्रणयिभिर

मे०

२ तो वर्त्म भानुस्त्यजाशु प्रालेयास्रं कमलवदनात्सोपि हर्तुं नलिन्याः प्रत्या
वृत्तस्त्वयि कररुधि स्यादनल्पाभ्यसूयः ४३ ॥ गंभीरायाः पयसि सरितः
चेतसीव प्रसन्ने छायात्मापि प्रकृतिसुभगो लप्स्यते ते प्रवेशं तस्मा
दस्याः कुमुदविशदान्यर्हसि त्वं न धैर्यान्मोघीकर्तुं चटुलशफरोद्व
र्तनप्रेक्षितानि ४४ ॥ तस्याः किंचित्करधृतमिव प्राप्तवानीरशाखं हृत्वा
नीलं सलिलवसनं मुक्तरोधोनितंबं प्रस्थानं ते कथमपि सखे लं
बमानस्य भावि ज्ञातास्वादो विवृतजघनां को विहातुं समर्थः ४५
त्वन्निष्यंदोच्छ्वसितवसुधागंधसंपर्करम्यः स्रोतोरंध्रध्वनितसुभगं
दंतिभिः पीयमानः नीचैर्वास्यत्युपजिगमिषोर्देवपूर्वं गिरिं ते शी
तो वायुः परिणमयिता काननोदुंबराणां ४६ ॥ तत्र स्कंदं नियतव
सतिं पुष्पमेघीकृतात्मा पुष्पासारैः स्नपयतु भवान् व्योमगंगा

२

णलोईःर णोनिमा नेवणशि भ्नाणासवीना चरहना मत्यादिलं हुल
वहमुखे संभ्रतेनाडितेज ॥४७॥ ज्योतिले रूपरलपिरजितचरुपवडि भ्रणा
प नीपुत्रोमभ्याकवलंदल प्राप्तिकरोति करोतिघोनाणनाहरधाप्ति हनाणु
वेकेसोमूहर पक्षादद्रिअहलुर मिठजितेः नतेपेणाः ॥४८॥ प्रपाणे
नशार वणामुवेदेवमुलं छिनाध्यासिद्धंद्वैजोल कणमपा द्विसिामि
मेलमार्गः आलेवेणाः स्तुरमित नलनः नमजामानपिष्यनस्रोतोमत्ता
भूतिपरिता तारंतिदेव एवमीर्निष्ण ॥ नपापानेजलमवनतशाईः
णोवर्मीचोरमस्पोसिंघोः एतुमद्धि नलेहरमावालनाहं सोद्विष्यते
गगनगतपाहरमावर्जद्रहिरेकं मृत्कागणामिवमुवः एहलमघ्ये
द्रनीलपा ॥ लामुनीविजलपरिचित कललाविभ्रमामलां वक्षोद्वैपाटुप
रिविलसत्रहलमसारप्रभाणां कुंदहेमाह्नामधुकरश्रीमुखा

मात्मद्विवेच्या श्रीकुलेन्द्र दशगुरु वध्वनेत्रकै [illegible] हलाने [illegible] वर्त्तं जनप
दमध्य [illegible] सा [illegible] मनः [illegible] प्रथविमूल कोस्व [illegible] जेषा राज
त्या नांहि [illegible] पाने: [illegible] वह्न [illegible] पात [illegible] वकमलात्यम्बर
[illegible] निप [illegible] ममि [illegible] संज [illegible] तोसोवनांकोवधु
श्रीस्या [illegible] सुरेण [illegible] जली [illegible] सेवेवे [illegible] नामामभि [illegible] सोगम
मणं सेम्ना सा [illegible] तीना मेत [illegible] मधिमवतावली [illegible] ह्म: ५३
तस्मा [illegible] रकन रवलं शेन्ल राजावती रंगं [illegible] न्या सगर तनप
लगं सोपांनुपं ल्ली गोरीवं [illegible] रचनं [illegible] स्येवेषने: श्रामे
केत: [illegible] रामम करोदि [illegible] लजेनामि [illegible] नापनु [illegible] गजेश्व
[illegible] पूर्वाई लवी [illegible] चे [illegible] रिक [illegible] शदं सार्क [illegible] गमे: स
सर्वत्या: स [illegible] मवतास्मो [illegible] स्याद [illegible] नोप गतय सुना

संगमेवाभिरामा पद्मपत्राक्षी नानाकुसुमितपीतलेनाभिसंछेमं आलो
तस्याः एवमप्रमरमवलेशा पद्मोपरि नुवारे कहास्य धम्ममाधिनयनेन
स्यास्ये निषिन्नः तोमांस्तु मंत्रिनः पनरशोल गोतं पंके पमेयापहाने
वेदापौवहनि सरल स्कंध संरहे जन्मा कोष्ठेतोल्का द्यायितं वमरं
कालमारो दवाग्निः सुहृत्पिने शाखापितु मते गारिधा रासरहेसाप
न्याति प्रणामन नफलाः सपदो सुतमानापमायेसरंमोलात नरम
सा स्वांग संगाय नास्मिन्नु कोधागते सपदि सरभाः लेपपेव्रुर्ग
वेतं नार कुवींयाः नुम लक रजः वृक्ष साव कीर्तानरकेवानस्तु
परिक्षि मत पदं नि पलारं मयत्ना पत्तनवव्यके द्रशोदचररान्या
समंहेरु मोले शास्वा सिद्ध रूपहत वलि भक्तिन नः परीया य
स्मिन्न द्रष्टेकर लाविगमा हृद्रमु हृत पाणः संकलयते स्थिर

रा॰
८

गत्वा पदन्यासतले प्रसूनानां पूर्णः। तत्राप्यतेमधुरमतिलैः कीचकाः सु
धेनाम्यासः सेरत्नामित्रिपुरविजयेजौ पते शंकुः नन्दीमिनिनादिते मु
रजइवैतैकदेरमुर्ध्वनिःस्यान संगीतार्थो नन्वपुष्पमुते तत्र
नागीसमग्रः ॥६०॥ प्रालेयाद्रेरुपतटमति क्रम्यतांस्तान्विशेषान् हं
सद्वारं भृगुपतियशोवर्त्म यत्क्रौंचरंध्रं तेनोदीचीं दिशमनुस
रेस्तिर्यगायाम शोभि श्यामः पादो बलिनियमनाभ्युद्यतस्येव
विष्णोः ॥६१॥ गत्वा चोर्ध्वं दशमुखभुजोच्छ्वासितप्रस्थसंधेः कै
लासस्य त्रिदशवनितादर्पणस्यातिथिः स्याः शृंगोच्छ्रायैः
कुमुदविशदैर्यो वितत्य स्थितः खं राशीभूतः प्रतिदिशमिव त्र्य
म्बकस्य ... हासः ॥६२॥ उत्पश्यामि त्वयि तटगते स्निग्धभिन्नांज
नाभे सद्यःकृत्तद्विरदशनच्छेदगौरस्य तस्य शोभामद्रेस्तिमि

२९

तनयनप्रेक्षणीयां भवित्रीमंसन्यस्ते सति हलभृतो मेचके वाससीव ६३
तत्रावश्यं वलयकुलिशोद्घट्टनोद्गीर्णतोयं नेष्यन्ति त्वां सुरयुवतयो
यन्त्रधारागृहत्वं ताभ्यो मोक्षस्तव यदि सखे घर्मलब्धस्य न स्यात्क्रीड
लोलाः श्रवणपरुषैर्गर्जितैर्भीषयेस्ताः ६४॥ तस्मिन्हित्वा भुजगव
लयं शंभुना दत्तहस्ता क्रीडाशैले यदि च विचरेत्पादचारेण गौरी भं
गीभक्त्या विरचितवपुः स्तंभितान्तर्जलौघः सोपानत्वं कुरु मणि
तटारोहणायाग्रयायी ६५॥ हेमांभोजप्रसवि सलिलं मानसस्याद
दानः कुर्वन्कामं क्षणमुखपटप्रीतिमैरावतस्य धुन्वन्कल्पद्रु
मकिसलयान्यंशुकानीव वातैर्नानाचेष्टैर्जलदललितैर्निर्विशे
स्तं नगेन्द्रं ६६॥ तस्योत्संगे प्रणयिन इव स्रस्तगंगादुकूलां न त्वं दृ
ष्ट्वा न पुनरलकां ज्ञास्यसे कामचारिन् या वः काले वहति सलि

मे०

१ लोकेश्वरस्य कुक्षौ विमाने स्थितानां जालसंछादितं मलं कुलकामिनीनां मर्हे दं ८ ग॥
विद्युल्लतेन सलिलं गिरिनिला: सेंदुचापस्वविचित्रां सगीतं प्रहतमुरजाः स्नि
ग्धगंभीरघोषं त्रत लोपमहिमयपम्भव लगामध लिहप्रासा सादालं
लुलोपलमलं यत्रते तो विशुद्धे ८२॥ छाया श्यामा दिनकररुचि स्पर्शि
आयत्रकाल: शैलोदस्याः नमिरकरिणो दृष्टिमंत प्रमेदान् यो घाम्
यः प्रसिद्धि धामुरवसत्र जितं तस्य वासः प्रत्यादिष्टाभरणरचना
कुलसत्र गाणे ८४॥ हेलालीलाकमलमलकं बालकुंदानुविद्ध
नारे ध्रमसवरजसा पांडुता माननश्री चूडापाशेनवकुरवकं
चारुकर्णे शिरीष सीमंते च त्वदुपगमजं यत्र नीपं वधूनां॥
ध्यानं दृश्यं न पुनः सलिलं यत्र नाद्यै निमित्तै: नान्यस्तापः कुसुम
शरजादिष्टसंयोगसाध्यात् नाप्यन्यत्र प्रणयकलहाद्वि १

योयोपवनिः शितिहिमांशुनचरखलुवृतोयोगनादन्यदलित ९॥ वामांत्रि
मधुनयनयोर्विभ्रमादेशादहं पुष्पोद्भदलहिकिहासचैर्धैर्याणांनांगि
कल्पानलावाग्रागचरणकमलन्यासपोसंचपस्यामेकः सत्ते
सकलमवल्लामेडनंकल्पारहः १०॥ यत्रस्त्रीणांत्रिपतमभ्रजालिंग
नोत्कर्षसितानामगग्लानिं स्तुरतजनितांतंतुजालावलंबाः नित्सं
रोधापगामविशदेः चंद्रपादैर्निशीथे व्यालुंपंतिस्फुटजललव
स्यन्दिनश्चंद्रकांताः ११॥ यस्यांयक्षाः शितिमणिमयान्येत्यहर्म्या
ण्यलानिज्योतिश्छायाकुसमरचितान्युत्तमस्त्रीसहायाः सेव
तेमधुरतिफलंकल्पवृक्षप्रसूतं त्वद्गंभीरध्वनिषु शनकैः पुष्करे
ष्वाहतेषु १२॥ गत्युत्कंपादलकपतितैः यंत्रमंदारपुष्पैः पत्रच्छेदैः
कनककमलैः कर्णविभ्रंशिभिश्च मुक्ताजालैः स्तनपरिमलच्छि

मे०
११ न्नसूत्रैश्च हारैः नैशो मार्गः सवितुरुदये सूच्यते कामिनीनां ॥४॥ नीवी
बन्धोच्छ्वसितशिथिलं यत्र बिम्बाधराणां क्षौमं रागादनिभृतकरेष्वाक्षि
पत्सु प्रियेषु अर्चिस्तुङ्गानभिमुखमपि प्राप्य रत्नप्रदीपान् ह्रीमू
ढानां भवति विफलः प्रेरितश्चूर्णमुष्टिः ॥५॥ यत्रोन्मत्तभ्रमरमुख
राः पादपा नित्यपुष्पाः हंसश्रेणीरचितरशना नित्यपद्मा नलि
न्यः केकोत्कण्ठा भवनशिखिनो नित्यभास्वत्कलापाः नित्यज्यो
त्स्नाः प्रतिहततमोवृत्तिरम्याः प्रदोषाः ॥६॥ मन्दाकिन्याः सलिलशि
शिरैः सेव्यमाना मरुद्भिः मन्दाराणामनुतटरुहां छायया वारि
तोष्णाः अन्वेष्टव्यैः कनकसिकतामुष्टिनिक्षेपगूढैः संक्रीडन्ते मणि
भिरमरप्रार्थिता यत्र कन्याः ॥७॥ नेत्रा नीताः सततगतिना यद्वि
मानाग्रभूमीरालेख्यानां सजलकणिकादोषमुत्पाद्य सद्यः

ऽंकस्पृष्टा इव जलमुचः त्वादृशाः यत्र जालैः धूमोद्गारानुकृतिनि
पुणाः जर्जरा निष्पतंति ॥ ७ ॥ अक्षय्यान्तर्भवननिधयः प्रत्यहं रक्त
कंठैरुद्गायद्भिः धनपतियशः किंनरैः यत्र सार्द्धं वैभ्राजाख्यं विबुध
वनितावारमुख्यासहायाः बद्धालापा बहिरुपवनं कामिनो नि
र्विशंति ॥ मत्वा देवं धनपतिसखं यत्र साक्षाद्वसंतं प्रायश्चापं न
वहति भयान्मन्मथः षट्पदज्यं सभ्रूभंगप्रहितनयनैः का
मिलक्ष्येष्वमोघैः तस्यारंभश्चतुरवनिताविभ्रमैरेव सिद्धः ॥ ८ ॥
तत्रागारं धनपतिगृहानुत्तरेणास्मदीयं दूराल्लक्ष्यं सुरपति
धनुश्चारुणा तोरणेन यस्योपांते कृतकतनयः कांतया वर्द्धितो
मे हस्तप्राप्यस्तबकनमितो बालमंदारवृक्षः ॥ ९ ॥ वापी चा

मे॰

१२ स्मिन्मरकतशिलाबद्धसोपानमार्गा हेमैः छन्ना विकचकमलैः स्निग्ध
वैडूर्यनालैः । यस्यास्तोये कृतवसतयो मानसं सन्निकृष्टं नाध्यास्यन्ति
व्यपगतशुचः त्वामपि प्रेक्ष्य हंसाः ॥८३॥ तस्यास्तीरे रचितशिखरः
पेशलैरिन्द्रनीलैः क्रीडाशैलः कनककदलीवेष्टितप्रेक्षणीयः म
द्गेहिन्याः प्रिय इति सखे चेतसा कातरेण प्रेक्ष्योपान्तस्फुरितत
डितं त्वां तमेव स्मरामि ॥८४॥ रक्ताशोकश्चलकिसलयः केसर
श्चात्र कान्तः प्रत्यासन्नौ कुरुवकवृतेः माधवीमण्डपस्य एकः स
ख्यास्तव सह मया वामपादाभिलाषी काङ्क्षत्यन्यो वदनमदिरां दोहद
च्छद्मनास्याः ॥८५॥ तन्मध्ये च स्फटिकफलिका काञ्चनी वासयष्टि
र्मूले बद्धा मणिभिरनतिप्रौढवंशप्रकाशैः तालैः शिञ्जद्वल

यसुभगैर्नर्त्तितः कान्तया मे यामध्यास्ते दिवसविगमे नीलकण्ठः सु
हृद्वः ॥ ७९ ॥ एभिः साधो हृदयनिहितैर्लक्षणैर्लक्षयेथाः द्वारोपा
न्ते लिखितवपुषौ शंखपद्मौ च दृष्ट्वा क्षामच्छायं भवनमधुना मद्वियो
गेन नूनं सूर्यापाये न खलु कमलं पुष्यति स्वामभिख्यां ॥ ८० ॥ गत्वा स
द्यः कलभतनुतां शीघ्रसंपातहेतोः क्रीडाशैले प्रथमकथिते रम्य
सानौ निषण्णः अर्हस्यन्तर्भवनपतितां कर्त्तुमल्पाल्पभासं खद्यो
तालीविलसितनिभां विद्युदुन्मेषदृष्टिं ॥ ८१ ॥ तन्वी श्यामा शि
खरदशना पक्वबिंबाधरोष्ठी मध्ये क्षामा चकितहरिणीप्रेक्ष
णा निम्ननाभिः श्रोणीभारादलसगमना स्तोकनम्रा स्तना
भ्यां या तत्र स्यात् युवतिविषये सृष्टिराद्यैव धातुः ॥ ८२ ॥ तां जा

मे॰

१२ नीथाः परिमितकथां जीवितं मे द्वितीयं दूरीभूते मयि सहचरे चक्रवाकीमिवै
कां गाढोत्कण्ठां गुरुषु दिवसेष्वेषु गच्छत्सु बालां जातां मन्ये शिशिरमथितां
पद्मिनीं वान्यरूपां ॥ ७९ ॥ जाले कालेत्र नूनं तस्याः प्रबलरुदितोच्छूननेत्रं
प्रियायाः निःश्वासानामशिशिरतया भिन्नवर्णाधरोष्ठं हस्तन्यस्तं मुख
मसकलव्यक्ति लम्बालकत्वादिन्दोर्दैन्यं त्वदनुसरणक्लिष्टकान्तेर्बिभ
र्त्ति ॥ ८० ॥ आलोके ते निपतति पुरा सा बलिव्याकुला वा मत्सादृश्यं विरह
तनु वा भावगम्यं लिखन्ती पृच्छन्ती वा मधुरवचनां सारिकां पञ्जरस्थां
कच्चिद्भर्त्तुः स्मरसि रसिके त्वं हि तस्य प्रियेति ॥ ८१ ॥ उत्सङ्गे वा मलिनव
सने सौम्य निक्षिप्य वीणां मद्गोत्राङ्कं विरचितपदं गेयमुद्गातुकामा त
न्त्रीमार्द्रां नयनसलिलैः सारयित्वा कथंचिद्भूयो भूयः स्वयमपि कृतां मूर
र्छनां विस्मरन्ती ॥ ८२ ॥ शेषान्मासान्गमनविरहदिवसस्थापितस्या

वधेर्वा विन्यसंती भुवि गणनया देहलीदत्तपुष्पैः मत्संयोगं हृदय
निहितारंभमास्वादयंती प्रायेणैते रमणविरहेष्वंगनानां विनोदाः ॥५४
सव्यापारामहनि न तथा पीडयेन्मद्वियोगः शंके रात्रौ गुरुतरशुचं नि
र्विनोदां सखीं ते मत्संदेशैः सुखयितुमतः पश्य साध्वीं निशीथे तामुन्नि
द्रामवनिशयनासन्नवातायनस्थः ॥५५ आधिक्षामां विरहशयने संनि
षण्णैकपार्श्वां प्राचीमूले तनुरिव कलामात्रशेषां हिमांशोः नीता रात्रि
क्षणमिव मया सार्द्धमिच्छारतैर्या तामेवोष्णैर्विरहजनितैरश्रुभिर्याप
यन्तीं ॥५६॥ निश्वासेनाधरकिशलयक्लेशिना विक्षिपंती शुद्धस्नानात्परुष
मलकं नूनमागंडलंबि मत्संयोगः कथमुपनयेत्स्वप्नजोपीति निद्रामा
कांक्षंती नयनसलिलोत्पीडरुद्धावकाशां ॥५७॥ आद्ये बद्धा विरहदिवसे

मे०
१५ सेत्वासिषादसाहित्वा शापदुःखान्ते विगलितशुचा तामयोद्वेष्टनीयां स्प
र्शक्लिष्टामयमितनखेनासकृत्सारयंती गंडाभोगात्कठिनविष
मामेकवेणीं करेण ४५। पादानिंदोरमृतशिशिरान् जालमार्ग
प्रविष्टान् पूर्वप्रीत्या गतमभिमुखं संनिवृत्तं तथैव चक्षुः खेदात्
सलिलगुरुभिः पक्ष्मभिः छादयंती साभ्रेऽह्नीव स्थलकमलिनीं न
प्रबुद्धां न सुप्तां ४६ सा संन्यस्ताभरणमबला पेशलं धारयंती श
य्योत्संगे निहितमसकृद्दुःखदुःखेन गात्रं त्वामप्यस्रं नवजल
मयं मोचयिष्यत्यवश्यं प्रायः सर्वो भवति करुणावृत्तिरार्द्रान्तरा
त्मा ४७। जाने सख्यास्तव मयि मनः संभृतस्नेहमस्मादित्थंभूतां
१६

प्रथमविरहे तामहं तर्कयामि वाचालं मां न खलु सुभगंमन्यभावः
करोति प्रत्यक्षं ते निखिलमचिराद्भ्रातरुक्तं मया यत्॥३१॥ रुद्धापांग
प्रसरमलकैरंजनस्नेहशून्यं प्रत्यादेशादपि च मधुनो विस्मृतभ्रूविला
सं त्वय्यासन्ने नयनमुपरिस्पन्दि शंके मृगाक्ष्याः मीनक्षोभाच्चलकुव
लयश्रीतुलामेष्यतीति॥३२॥ वामश्चास्याः कररुहपदैर्मुच्यमानो मदीयैः
मुक्ताजालं चिरपरिचितं त्याजितो दैवगत्या संभोगान्ते मम समुचितो हस्त
संवाहनानां यास्यत्यूरुः सरसकदलीस्तंभगौरश्चलत्वं॥३३॥ तस्मिन्
काले जलद यदि सा लब्धनिद्रासुखा स्यादन्वास्यैनां स्तनितवि
मुखो याममात्रं सहस्व मा भूदस्याः प्रणयिनि मयि स्वप्नलब्धे कथंचि
त् सद्यःकंठच्युतभुजलताग्रन्थि गाढोपगूढं॥३४॥ तामुत्थाप्य स्वजल
कणिकाशीतलेनानिलेन प्रत्याश्वस्तां सममभिनवैर्जालकैर्माल

तीनां विद्युद्गर्भः स्तिमितनयनां त्वत्सनाथे गवाक्षे वक्तुं धीरः स्तनितवच
नैर्मानिनीं प्रक्रमेथाः ॥१०४॥ भर्तुर्मित्रं प्रियमविधवे विद्धि मामम्बुवाहं त
त्संदेशैः मनसि निहितैरागतं त्वत्समीपं यो वृन्दानि त्वरयति पथि
श्राम्यतां प्रोषितानां मन्द्रस्निग्धैर्ध्वनिभिरबलावेणिमोक्षोत्सुका
नि ॥१०५॥ तामायुष्मन्मम च वचनादात्मनश्चोपकर्तुं ब्रूयादेवं त
व सहचरो रामगिर्याश्रमस्थः । अव्यापन्नः कुशलमबले पृच्छ
ति त्वां वियुक्तः पूर्वाभाष्यं सुलभविपदां प्राणिनामेतदेव ॥१०६॥
अङ्गेनाङ्गं प्रतनु तनुना गाढतप्तेन तप्तं साश्रेणाश्रुद्रुतमविरतो
त्कण्ठमुत्कण्ठितेन उष्णोच्छ्वासं समधिकतरोच्छ्वासिना दूरवर्ती
संकल्पैस्तैर्विशति विधिना वैरिणा रुद्धमार्गः ॥१०७॥ शब्दाख्येयं यद

दयिकितेतयः सर्वोनां पुर त्यान् करोत्तोलः कपयिनुमम्भदाननं
स्य शी लोभात सेतिकांतं ष्ववराविपयं लोचनाभ्या मद्रयोः लानुलं
कोविस्चितपदमन्तुवेनेदमाहर १०॥ एवमात्वंग चाकितहरिरगीश्रद्धि
नेद्रष्टिपाताति वक्षकाण शालिनां शिरिवनोवर्हभारप्रुकेशान् डतव्या
मिग्रतनुभुनदीर्वाचिभुज्य विलासान् हंतेक स्यंक चिदपिनतेभी
रुसाद्रवमालि ११॥ धारासिक्तस्थलमुरभिरम्यमात्रमुवस्यासेवा
ले दूरीभूतं ग्रतनुमपिमां पांचमाराः है त्योति घर्मातो स्मिन् विगराप
कंवाकमसराहित्रजेषु दिगसंसक्तप्रविरलघनस्यसात्यर्णतपा ॥ १२ ॥
नामपले व्यप्रशाप कुपितांभान् रोगैः शिलाका मात्मानं ते चरणाप
तितंयावादिछामिकनुं सूक्षेसोवन्मुजरपचिते दृष्टिरालुप्यते मे

स्तो॰

१६ क्रूरस्तस्मिन्नपि न सहते संगमं नौ कृतांतः ॥१२॥ मामाकाशप्रणिहित
भुजं निर्दयाश्लेषहेतोः लब्धायास्ते कथमपि मया स्वप्नसंदर्शनेषु
पश्यंतीनां न खलु बहुशो न स्थलीदेवतानां मुक्तास्थूलास्तरुकि
शलयेष्वश्रुलेशाः पतंति ॥१३॥ भित्वा सद्यः किशलयपुटान् देवदा
रुद्रुमाणां ये तत्क्षीरस्रुतिसुरभयो दक्षिणेन प्रवृत्ताः आलिंग्यंते
गुणवति मया ते तुषाराद्रिवाताः पूर्वं स्पृष्टं यदि किल भवेदंगमेभि
स्तवेति ॥१४॥ संक्षिप्येत क्षण इव कथं दीर्घयामा त्रियामाः सर्वा
वस्थास्वहरपि कथं मंदमंदातपं स्यात् इत्थं चेतश्चटुलनयने दुर्ल
भप्रार्थनं मे गाढोष्माभिः कृतमशरणं त्वद्वियोगव्यथाभिः ॥१५॥
इत्यात्मानं बहु विगणयन्नात्मनैवावलंबे तत् कल्याणि त्वमपि

१६

स्तुत रा माग मा: कात स्तं क स्मात्यं तं स्तुस्व मुण न ते दुःस्व [illegible] कां त नो वा नी
वै र्ज्ञ छ न्तु ण रि च द श्रा च क्र मे मि क्र मे ण ११६ श्रा र्णा नो मे भुज ग श्रा य ना
दु स्थ्य ते श्रा ई ण रो गे शे षा न मा श्रा न ग म प च न्तु रो ले च ने [illegible] पि न
प श्वा द वं वा वि र ह [illegible] ति ते दै स्मा मि ला षं मि र्वृ ह्वा वः प्रि ल न ण रं
ड़ि का दु हि ण स्तु ११ अ म प्र श्व ह त्व म थि णा य ने कं ठ ल ग्ना पु र मे नि ढ़ं
ग ला कि म [illegible] र द ती स त्व र वि प्र त्तु द्धा सां त हीं सं क थि त म स स्कृ न पृ छ
ता श्च न ण मे द्व हा त्व प्र क्षि त व र म य न का म थि त्वं त्वे यि नि ११८ ॥ ए
त स्या मां कु श लि न मा मि त्रा न द ना हृ दि त्वा मा कों ली ना द शि त न य
[illegible] म ष्या वि श्वा स नी म: स्ने हा ना हु ः कि म पि वि र हे ध्वां सि न स्ते ह्य भो
गा दि ष्टे व स्तु न्तु प चि त व सा: प्रे म रा शी भ वं ति ११९ श्रा श्वा स्यै वं प्र

१० थमविरहोदग्रशोकांसखींतांशैलादाशुत्रिनयनवृषोत्खातकूटा
न्निवृत्तःसाभिज्ञानप्रहितकुशलैस्तद्वचोभिर्ममापि प्रातःकुंदप्रस
वशिथिलंजीवितंधारयेथाः॥२०॥ कच्चित्सौम्यव्यवसितमिदं
बंधुकृत्यंत्वयामे प्रत्याख्यानान्नखलुभवतोधीरतांकल्पयामि
निःशब्दोपिप्रदिशसिजलंयाचितश्चातकेभ्यः प्रत्युक्तंहिप्रणयि
षुसतामीप्सितार्थक्रियैव॥२१॥ एतत्कृत्वाप्रियमनुचितप्रार्थ
नावर्त्तिनोमे सौहार्द्दाद्वाविधुरइतिवामय्यनुक्रोशबुद्ध्या इष्टान्
देशान्विचरजलदप्रावृषासंभृतश्रीः माभूदेवंक्षणमपिचतेवि
द्युताविप्रयोगः॥२२॥ तंसंदेशंजलधरवरोदिव्यवाचाचचक्रे प्राप्ता
तस्याःजन[illegible]रतोरक्षिनुपतवध्वः प्राप्योदंतंप्रमुदितमना
१०

सांप्रतस्थोस्वभर्तुः केशान्त्योदामिप्रमतफलत्वात्सांधेनात्युत्रमेसु १२
श्रुत्वाकात्रीजलदकथितांतांधनेशोपिसद्यः शापस्यांतेसदय
हृदयः संविधायास्तकोपः संयोज्यैतौ विगलितशुचौ दंपती हृष्ट
चित्तौ भोगानिष्टानविरततसुखंभोजयामासशश्वत् १२४ तस्मा
दद्रेर्नगादितवचः शीघ्रमेत्यालकायां यक्षागारेविगलितवि
भेऽरूक्षिचिन्हैर्विदित्वा यत्संदिष्टंमणयमधुरंगुह्यकेनप्रयत्नात्
तद्गेहिन्याः सकलमवदत्कामरूपीपयोदः १२५ इत्थंभूतंसु
चिरितमतं मेघदूतत्वनाम्ना कामक्रीडाविरहितजनेविप्रयोगे
विनोदः मेघस्यास्मिन्नतिनिपुणताबुद्धिभावेकवीनां नत्वार्ण

१८ याश्चरणकमले कालिदासस्य कारः १२८॥ इति श्रीमेघदूत
कृतकविकालिदास इदं काव्यं शुभमस्तु श्रीराम कृष्ण
आश्विनमासे सितपक्षे द्वादश्यां गुरुवासरे लिखितं गोकुल
रामेण श्रुन्याष्टैकवत्सरे यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं
लिखितं मया यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते शुभं